

ВЕБ-БАЗИРАНАТА ОБУКА – ИНОВАТИВЕН ПРИСТАП КОН ДАЛЕЧИНСКОТО УЧЕЊЕ

Методија Јанчески

Природно-математички факултет, Скопје

Разграничување на терминологијата

Различни автори во своите дела во различни контексти ги користат како синоними следниве поими: Веб-базирана обука, Интернет-базирана обука, Веб-базирана настава, Интернет-базирана настава, Веб-базирано учење, Веб-базирано поучување и др. Сметам за корисно најпрво да ги разграничиме значењата на овие поими.

Веб-Базираната Обука, ВБО (Web-Based Training, WBT) е обука што се изведува преку протоколи кои го дефинираат WWW, односно преку ТСР/ІР и НТТР протоколи.

Интернет-Базираната Обука, ИБО (Internet based training, IBT) е обука што се одржува со користење на ТСР/ІР протоколи но не нужно НТТР; така изведување на ИБО може да се користат сопственички протоколи и апликации. Обучувањето во оваа смисла значи настава за подобрување на вештини, менување на ставови или зголемување на знаењето главно на работното место.

Веб-Базираното Учење, ВБУ (Web-Based learning, WBL), Веб-Базираната настава, ВБН (Web-based instruction, WBI) и Интернет-Базираната Настава, ИБН (Internet-Based Instruction, IBI) користат исти, соодветни технологии. Сите овие термини многу често се користат да означат академска настава.

ВБО е еден метод на далечинско учење, но далечинското учење вклучува и повеќе други методологии, како еднонасочната и двонасочната аудио/видео телеконференција, видео пренос (програми), па дури и дописните курсеви.

ВБО како една од многуите наставни технологии (спирашејќи)

Со воведување на современите технологии и медиуми на настава и учење се создаваат претпоставки побрзо да се дојде до изворот на сознанијата, побрзо и поквалитетно да се стекнува знаење, поинтензивно да се развиваат когнитивните способности, критичкото мислење и креативниот потенцијал на ученикот, се создаваат услови за ученикот и наставникот повеќе да комуницираат и учениците послободно да се изразуваат како личности во процесот на наставата и воспитувањето. Во таа смисла ВБО претставува само една од многуте наставни технологии, со свои предности и недостатоци. Во продолжение следува листа и на други наставни технологии.

- Печат
 - Програмирана настава,
 - Учење со помош на компјутер
 - Компјутерски-базирана обука
-

-
- Компјутерски потпомогната настава
 - Видео-обука
 - Видео-обука на далечина

Настава преку радио и телевизија

Карактеристики на Веб-базираната обука

Веб-базираното обучување е иновативен приод во далечинското образование, во кое Компјутерски-базираната обука се трансформира со технологиите и методологиите на Веб (World Wide Web, WWW), Интернет и Интранет. Веб базираното обучување претставува жива содржина која овозможува самонасочувачка настава со сопствено темпо во секоја област. ВБО е обучување богато со медиуми, целосно спремно за евалуација, адаптација и ремедијација, сите независни од компјутерската платформа.

Веб базираното обучување е идеално средство за одржување на обучувањето на поединци насекаде во светот, во секое време. Веб пребарувачите, кои поддржуваат 3-D виртуелна реалност, анимација, интеракции, разговор и конференцирање и аудио и видео во реално време, нудат повеќе можности за обука.

Заеднички фокус на ВБО развојот е како во учењето да се користат расположливите алатки (средства) и да се организира содржината во наставните системи. Дизајнерите на обуката се соочуваат со темите на дизајн на кориснички интерфејс и програмирање за повисоки степени на интеракција. За жал, има малку примери за добар ВБО дизајн достапен на јавниот Интернет.

ВБО го користи Интернет (или Интранет) како примарен медиум за одржување на наставата. Иако се дефинира како Веб-базирана, постојат алатки, кои се користат во овој тип на наставна технологија, а кои не се Веб-базирани, како на пример: FTP, Usenet, Internet mail, Telnet, Listservs или Соба за разговор (Chat rooms).

Карактеристика на курсевите на ВБО е тоа што обично имаат проширена употреба на хипермедија. Друга главна карактеристика со која ВБО се разликува од останатите видови на наставни технологии на ДО и обучување, е способноста да понуди комуникациони капацитети. ВБО дозволува У-У интеракција и У-Н интеракција преку користење на мноштво комуникациони сервиси како електронска пошта, listservs (компјутерско конференцирање) и разговорни сервиси. Својството да понуди интерактивност го прави ВБО позгодно од останатите видови на компјутерски технологии за одржување на ДО и обучување за курсевите каде што таква комуникација е од првостепена важност.

Форми на ВБО

ВБО се појавува во една од следниве две форми:

- како дополнување на регуларниот вид на курсеви (како форма на Компјутерски-посредуваната настава (КПН), или
 - како замена на курсеви, кои биле или би биле понудени во регуларна училница. Таквите курсеви потоа се сметаат за Веб-базирани курсеви, сајберкурсеви или виртуелни курсеви. Во вакви ситуации ВБО често им дозволува на учениците да работат според сопствено темпо (во
-

сајбер курсевите), нагласувајќи ја улогата на насоченост кон ученикот на оваа технологија во образованието и обучувањето.

Како алатка на КПН, ВБО често се користи единствено за дистрибуција на информација, функција која посебно е добро искористена од хипертекст. ВБО дозволува дистрибуцијата на материјалите за курсот да се случува во секое време и на секое место во светот и оттука големата популарност во академските кругови.

Алтернативи на ВБО

Наставата може да се одржува асинхронизирано и синхронизирано на различни нивоа на комплексност при Интернет. Вагон и неговите соработници (1999) разликуваат повеќе видови на алтернативи на ВБО:

- асинхронизирано допишување,
- синхронизирана кооперација,
- Веб-подобрани курсеви, Веб-управувани курсеви,
- Веб-испорачани курсеви,
- хибридно одржување.

Асинхронизирано допишување. Интернет може да се користи за обука која не е базирана на пребарувачи во ситуации на ограничен опсег. Дописната обука, користејќи трансфер на датотеки или електронска пошта за испорака на материјалите на курсот и Listservs или огласни табли за комуникација со наставникот или останатите ученици, е слична со дописни курсеви базирани на писмени работи и тестови (paper-based courses), со исклучок што материјалите се пренесуваат и примаат преку Интернет. Предноста на оваа испорака е малата побарувачка на опсег, low tech пристап што е на располагање за секој што има Интернет пристап. Ова може да биде погоден начин за одржување на обука за учениците што се наоѓаат на локации со слаба Интернет врска, инфраструктура со мал опсег или со испрекинатата (повремена) врска (пр. на брод).

Недостатокот на овој пристап на ниска технологија за обука е сличен на класичните (paperbased) дописни курсеви: комуникациите со наставникот се последователни и забавени.

Синхронизираната соработка преку Интернет бара комуникација меѓу учесниците во реално време. Ова може да се постигне со користење на форуми за разговор (chat forums), аудиоконференцирање, видео конференцирање, заеднички електронски табли (whiteboards) и софтвер за Кооперација. Предности на обуката во околина на синхронизирана Кооперација е тоа што учесниците можат да имаат интеракција во реално време, со посебна опрема, различна од Веб пребарува и стекнување практично искуство преку глушец со заедничка контрола на апликациите.

Хибридна испорака. Овие системи вклучуваат делумно Веб и делумно CDROM испорака на курсот. Големите датотеки се преземаат (download) и се извршуваат локално или се сместени на CDROM. Често менуваниот материјал и помалите датотеки се извршуваат преку Веб. Хибридната испорака го овозможува најдобриот избор, при што се минимизираат недостатоците на КБО и ВБО световите. Хибридните системи исто така им

дозволуваат на развивачите да го контролираат корисничкиот интерфејс поефективно отколку при користење само на Веб. Недостатоци можат да се јават во областа на дистрибуција (поскапи CDROM-ови).

Предности и недостатоци на Веб-базираната обука

Следната табела дава приказ на предностите и недостатоците на Веб-базираната обука за учениците (студентите), наставниците и институцијата (организацијата) која ја применува оваа обука.

Предности	Недостатоци
• бесплатен софтвер (С и О) • Географска независност (С и Н) • Временска независност (С и Н) • Лесно за користење (С и Н) • Зголемена интеракција со Н (С) • Зголемена интеракција со останатите ученици (С и Н) • ефтини комуникациони алатки (С и Н) • модерни курсеви (С) • Се е дигитално (Н) • Независност од платформата (Н и О) • Линк до дополнителни ресурси (Н) • Можност за повторно користење (Н) • Иден развој (Н и О) • Користење на постоечка инфраструктура (О) • Централизирано следење на резултатите (О)	• мала брзина на конекциите (С) • Вируси (С и Н) • Потребa од компјутерски пристап (С) • Трошоци за мрежен пристап (С) • Квалитет на материјалот (С) • Безбедност и тајност (С, Н и О) • Потребa од дигитален материјал (Н) • Барање за познавање на XHTML (Н) • автентичност (Н) • Потребa од брзи конекции (О) • Потребa од обучување на наставници (О) • Недостаток на стандарди (О) • Поддршка на инфраструктурата • Имплементациони трошоци (О)

Леџенда: С – студент, Н – наставник, О – организација (институција)

Примена на Веб-базираната обука

Веб-базираната обука, како една од формите на далечинско образование масовно се применува на многу светски универзитети, во рамките на формалното и неформалното образование, а исто така за дообразование, доквалификацијата или преквалификацијата на вработените во индустријата и владините институции, кога вработените се географски широко распространети, или пак кога **на голем број вработени им е потребно следењето на ист вид курс.**